

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Imomov Sanjarali Tursunovich

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19947232>

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi kichik biznes subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirish masalalari iqtisodiy rivojlanish, bandlikni ta'minlash, hududiy tadbirkorlik faolligini kuchaytirish hamda xususiy sektorning moliyaviy barqarorligini ta'minlash nuqtayi nazaridan yoritilgan. Tadqiqotda kichik biznesning investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlariga ta'sir etuvchi omillar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha ustuvor yo'nalishlar tahlil qilingan. Shuningdek, kichik biznes subyektlarining moliyaviy shaffofligini oshirish, kredit va grant resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish hamda investorlarga qulay biznes muhitini shakllantirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, investitsion jozibadorlik, tadbirkorlik, xususiy sektor, moliyalashtirish, investitsiya muhiti, kredit resurslari, davlat qo'llab-quvvatlovi.

Kichik biznes subyektlari zamonaviy bozor iqtisodiyotida iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi, yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiluvchi hamda aholi daromadlarini oshirishda muhim o'rin tutuvchi asosiy institutsional birliklardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlar sharoitida kichik biznesning barqaror faoliyat yuritishi va investitsion imkoniyatlarining kengayishi milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish hamda ichki bozorni mahalliy mahsulotlar bilan to'ldirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois kichik biznes subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirish bugungi kunda nafaqat tadbirkorlikni rivojlantirish, balki iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Investitsion jozibadorlik keng ma'noda tadbirkorlik subyektlarining tashqi va ichki investorlar uchun moliyaviy, tashkiliy, huquqiy hamda bozor nuqtayi nazaridan qanchalik manfaatli va ishonchli ekanligini ifodalaydi. Kichik biznes subyektlari uchun ushbu tushuncha korxonaning foydalilik darajasi, moliyaviy intizomi, bozor ulushi, mahsulot yoki xizmatlarga bo'lgan talab, boshqaruv sifati, innovatsion salohiyat hamda investitsiya mablag'laridan samarali foydalanish qobiliyati bilan bevosita bog'liqdir. Binobarin, kichik biznesning investitsion jozibadorligi faqatgina moliyaviy ko'rsatkichlar bilan emas, balki uning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasi, shaffof hisobot yuritishi va bozor talablariga moslashuvchanligi bilan ham belgilanadi.

Bugungi amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, kichik biznes subyektlarining investitsiyalarni jalb qilishdagi asosiy muammolari bir necha omillar bilan izohlanadi. Avvalo, ko'plab kichik korxonalarda moliyaviy hisobotlarning yetarli darajada shaffof emasligi investorlar ishonchini pasaytiradi. Ikkinchidan, garov ta'minoti yetishmasligi sababli bank kreditlaridan foydalanish imkoniyati cheklanadi. Uchinchidan, biznes-rejalarning puxta ishlab chiqilmagani va investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligi yetarlicha asoslanmagani tashqi moliyalashtirish manbalarini jalb qilishda muayyan qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. To'rtinchidan, kichik biznes vakillarining moliyaviy savodxonligi va investitsiya loyihalarini boshqarish bo'yicha amaliy ko'nikmalari har doim ham yetarli emas.

Kichik biznes subyektlari investitsion jozibadorligini oshirishda, avvalo, ularning moliyaviy shaffofligini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Chunki investor yoki moliya

instituti uchun korxonaning real daromadlari, xarajatlari, qarzдорlik darajasi, pul oqimlari va foydalilik ko'rsatkichlari ochiq va aniq bo'lishi investitsiya qarorini qabul qilishda asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. Shu sababli kichik biznes subyektlarida zamonaviy buxgalteriya va moliyaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish, raqamli hisobot yuritish, soliq va moliyaviy intizomni mustahkamlash investitsion jozibadorlikni oshirishning muhim sharti sifatida qaralishi lozim.

Shuningdek, kichik biznes uchun investitsion loyihalarni tayyorlash madaniyatini rivojlantirish zarur. Ko'pincha tadbirkorlik subyektlari yaxshi biznes g'oyaga ega bo'lsa-da, uni investor uchun tushunarli, aniq hisob-kitoblarga asoslangan va risklari baholangan loyiha shakliga keltira olmaydi. Natijada istiqbolli loyihalar ham moliyalashtirish imkoniyatidan mahrum bo'lishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, kichik biznes subyektlari uchun biznes-reja tuzish, investitsiya loyihalarining rentabelligini baholash, pul oqimlarini prognoz qilish, risklarni aniqlash va investorlar bilan muzokara olib borish bo'yicha maslahat xizmatlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Kichik biznesning investitsion jozibadorligini oshirishda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining samaradorligi ham muhim omil hisoblanadi. Xususan, imtiyozli kreditlar, kafillik jamg'armalari, subsidiya va grantlar, soliq yengilliklari, tadbirkorlik infratuzilmasi hamda biznes-inkubatorlar faoliyati kichik biznesning investitsiya resurslariga kirib borishini osonlashtiradi. Biroq bunday qo'llab-quvvatlash vositalari faqat mablag' ajratish bilan cheklanib qolmasligi, balki tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy barqarorligi, bozor raqobatbardoshligi va uzoq muddatli rivojlanish imkoniyatlarini kuchaytirishga xizmat qilishi lozim.

Yana bir muhim yo'nalish — kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish va innovatsion faoliyatga yo'naltirishdir. Raqamli texnologiyalar kichik biznesga xarajatlarni kamaytirish, mijozlar bazasini kengaytirish, mahsulot va xizmatlarni tezroq bozorga olib chiqish, onlayn savdo kanallaridan foydalanish hamda investorlar oldida zamonaviy va moslashuvchan biznes modeli sifatida namoyon bo'lish imkonini beradi. Ayniqsa, elektron tijorat, raqamli marketing, onlayn to'lov tizimlari va avtomatlashtirilgan boshqaruv dasturlaridan foydalanish kichik biznesning bozor imkoniyatlarini kengaytirib, uning investitsion salohiyatini oshiradi.

Bundan tashqari, kichik biznes subyektlarining investitsion jozibadorligini oshirishda hududiy yondashuv ham muhim ahamiyatga ega. Chunki barcha hududlarda iqtisodiy resurslar, infratuzilma, mehnat bozori, transport-logistika imkoniyatlari va iste'mol bozori bir xil emas. Shu sababli har bir hududning tabiiy, iqtisodiy va ijtimoiy salohiyatidan kelib chiqib, kichik biznes uchun ustuvor investitsiya yo'nalishlarini aniqlash zarur. Masalan, ayrim hududlarda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, boshqalarida turizm, xizmat ko'rsatish, hunarmandchilik, oziq-ovqat sanoati yoki qurilish materiallari ishlab chiqarish kichik biznes uchun istiqbolli investitsion yo'nalish bo'lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes subyektlari investitsion jozibadorligini oshirish kompleks yondashuvni talab etadi. Bunda moliyaviy shaffoflikni ta'minlash, biznes-rejalar sifatini oshirish, davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, moliyaviy savodxonlikni kuchaytirish va hududiy investitsiya salohiyatidan samarali foydalanish muhim o'rin tutadi. Mazkur yo'nalishlarning izchil amalga oshirilishi kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, investorlar

ishonchini oshirish hamda milliy iqtisodiyotda xususiy sektor ulushini yanada kengaytirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlikni rivojlantirish va investitsiya muhitini yaxshilashga oid farmon va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasi "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi Qonuni.
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlari.
5. O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi materiallari.
6. World Bank. *Doing Business and SME Development Reports*.
7. OECD. *Financing SMEs and Entrepreneurs: An OECD Scoreboard*.
8. Asian Development Bank. *SME Finance and Private Sector Development in Asia*.
9. Porter, M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.
10. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A. Small and Medium-Size Enterprises: Access to Finance as a Growth Constraint. *Journal of Banking & Finance*.